

ΝΙΚΟΛΑ ΣΕΒΑΣΤΑΚΗ «Μας ενδιαφέρει η ταυτότητα αλλά δεν ξεχνάμε την υλική ζωή»

Media: TA NEA

Page: 50-51

Published at: 18-07-2023

Author:

Surface: 1901.76 cm²

Circulation: 10340

Subjects:

Ενας καφές*

ΜΕ ΤΟΝ...

THESS Εφης Φαλίδα

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΝΙΚΟΛΑ ΣΕΒΑΣΤΑΚΗ

Ο Νικόλας Σεβαστάκης διδάσκει Πολιτική Φιλοσοφία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Η παρουσία του στη σύγχρονη ελληνική σκέψη είναι ενεργή μέσα από τα άρθρα του στη «Lifo», όπου η αναλυτική κριτική του εστιάζει στα φαινόμενα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Όπως και μέσα από μια σειρά βιβλίων του, όπου έχει ασχοληθεί με ζητήματα κριτικής της ιδεολογίας και της νεωτερικότητας. Το έκτο λογοτεχνικό του έργο, το μυθιστόρημα «Καταγωγή ή οι ιστορίες των άλλων» (από τις εκδόσεις Πατάκη) ήταν η αφορμή της συνάντησής μας στην Αθήνα του δροσερού Ιουνίου. Ο καφές εκείνης της Κυριακής στην περιοχή του Μεγάρου Μουσικής ανέσυρε αναμνήσεις της δεκαετίας του '90 όταν ζούσε στα Ανω Ιλίσια κι έβλεπε την πόλη να ενηλικιώνεται προς τον εκσυγχρονισμό της:

«Γυρίζω το '88, '89 μετά το μεταπτυχιακό στη Γαλλία και βλέπω στην Αθήνα μια αλλαγή, δεκαοκτάχρονους που κάνουν σκέτι στις πλατείες και για κάποιο λόγο η συγκεκριμένη εικόνα μου λέει ότι περνάμε σε άλλους καιρούς, ότι εκπνέει η προηγούμενη μεταπολιτευτική φάση. Μερικές φορές έτσι προχωρώ με μια γενίκευση, το αντίθετο δηλαδή από αυτό που κάνει η λογοτεχνία. Η λογοτεχνία πρέπει το γενικό να το κάνει ιδιαίτερο. Να μείνει στο ιδιαίτερο, στις σχέσεις προσώπων και καταστάσεων και να μη μετατρέπει τον κάθε χαρακτήρα σε καρικατούρα μιας ιδέας του τύπου ο καλός, ο κακός, ο αριστοτέλης, ο φασίστας. Αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο μόνο σε ένα επίπεδο πολιτικής παιδαγωγικής, αν πρέπει να στυλιεύσεις πολιτικά ιδέες και τα πρόσωπα που τις ενσαρκώνουν.

■ Το θέμα είναι πώς ελέγχεται αυτό, δηλαδή, πώς ελέγχεται η μία τάση και η άλλη.

Οι γενίκευσεις μπορεί να σε οδηγήσουν σε λάθος δρόμο, σε άγωνα, αφηρημένα σχήματα τα οποία δεν περπατάνε στην πραγματική εμπειρία. Ή και αντιστρόφως να μένεις μόνο στο βιοματικό, στους προσωπικούς τόνους και να μην μπορείς να καταλάβεις και τη μεγάλη εικόνα της Ιστορίας. Και τα 90s μάς δίνουν μια μεγάλη εικόνα για την εξατομικευση.

■ Γιατί τοποθετείτε την «Καταγωγή» στη δεκαετία του '90;

Με έχουν ρωτήσει αρκετές φορές γιατί όχι τη δεκαετία του '70 και του '80, που είναι η δική μου δεκαετία της ενηλικίωσης και πολιτικά και πολιτισμικά. Νομίζω πως το '90 μοιάζει να γνέφει προς το μέλλον, προς το σήμερα. Έχει φυσικά ένα κομμάτι που έχει απαξιωθεί και κατακριθεί δικαίως, μερικές φορές όμως με πολύ αφοριστικό τρόπο. Ο ήρωάς μου γεννήθηκε το 1969. Είναι ένας αμίχανος εικοσπεντάρης στα μέσα του '90, ελάχιστα προσανατολισμένος στην πολιτική

Ο καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας μιλάει για τη μεσαία τάξη και τους νέους, τη Δεξιά και την Αριστερά

«Μας ενδιαφέρει η ταυτότητα αλλά δεν ξεχνάμε την υλική ζωή»

Coffee spot

Noah, Πάρκο Ελευθερίας

και στα θέματα της επικαιρότητας. Έχει ξένες επιρροές, ιδίως στα λογοτεχνικά του διαβάσματα. Δεν έχει έτσι επαφή με αυτό που λέμε ελληνική παράδοση. Θέλει βέβαια να γίνει συγγραφέας αλλά φέρνει στοιχεία και αυτών των συνομηλίκων που δεν είναι «καλλιτεργημένοι» ή με ιδιαίτερες πολιτιστικές αναφορές. Αν τον έκανα να είναι πιο αντιπροσωπευτική φιγούρα του λεγόμενου lifestyle των 90ς δεν θα ταίριαζε με τις συγγραφικές του ανησυχίες. Κάποιος που δίνει προτεραιότητα στο πώς θα δημιουργήσει, πώς θα συγκροτήσει τον εαυτό του, δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για το πώς θα διασκεδάσει και να φτιάξει ένα στυλ ντυσίματος κ.λπ. Ηθέλα έτσι να τον τοποθετήσω στο μέσον μιας εποχής μεταβολών της ζωής και της οικονομίας, καθ' οδόν προς τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Αυτό είναι όμως απλώς το φόντο. Δεν είχα όμως σκοπό γράφοντας την «Καταγωγή» να δείξω την ηθική της δεκαετίας του '90 ή να τη «συγκρίνω» με την ηθική της στράτευσης, ή την αγωνιστική εποχή της μητέρας του.

■ Γίνεται, παρ' όλα αυτά, μια σύγκριση νομίζω με την πολιτικοποιημένη γενιά των γονιών του, από τους δύο τύπους που γνωρίζει στον δρόμο, τον Οδυσσέα Αγαθάγγελο και τον Χρίστο.

Αυτοί είναι δυο πρόσωπα που έρχονται από διαφορετικές φέτες του χρόνου. Πάντα δοκιμάζει κανείς ένα κολάζ ή όπως λέμε στη μουσική ένα sampling. Από λίγες φράσεις ή διάφορες προσωπικότητες συνθέτεις κάτι τελείως άλλο που δεν ανταποκρίνεται για στο αρχικό πράγμα. Ο ένας ως πούμπε (ο Χρίστο) είναι ο καλλιτέχνης που έχει αποτύχει, που ψάχτηκε με διάφορα θέλοντας να δημιουργήσει κάτι χωρίς να καταφέρει να το βρει και περιπλανήθηκε λίγο στην Ιταλία, ερωτεύτηκε μια γυναίκα και τις αφοσίωθηκε. Και ο άλλος είναι το σκοτεινό στοιχείο. Ένας άνθρωπος

που θα ήθελε να είναι ενδεχομένως συγγραφέας, καθηγητής και πάντως να καθοδηγεί, η Ιστορία όμως της χώρας τον έφερε σε διάφορα σκοτεινά χωράφια. Έχει διάφορα αποθνήσκοντα. Είναι χειριστικός, είναι εκνευριστικός. Ταυτόχρονα είναι ευφυής. Έχει συγκεκριμένες ευθύνες, αλλά δεν ήθελα να παρουσιάσω έναν μονοσήμαντο ακροδεξιό, ο οποίος δεν θα μας έλεγε και τίποτα. Αν ήταν ένα on της βίας και όχι μιας ιδιαίτερης σαγήνης, δεν θα καταλαβαίναμε και τη διαδρομή του μέσα στα χρόνια. Πρόσωπα σαν τον Αγαθάγγελο, παρατρέχαμενοι ή βοηθητικό προσωπικό των αστυνομικών υπηρεσιών, οι κάπως ραφιναρσμένοι πληροφοροδότες προφανώς δεν ήξεραν τον Νίτσε όπως αυτός. Η άκρα Δεξιά είχε ένα φθόνο για την κουλτούρα των αριστερών. Ηθέλε και αυτή να εμφανιστεί ότι έχει τους δικούς της μορφωμένους και πνευματικούς ανθρώπους. Προσπάθησαν βέβαια αλλά απέτυχαν. Παρόλο που μνηστρονία δεν ήθελα να μείνω εκεί. Στην Καταγωγή ο συγκεκριμένος δευτερεύοντας χαρακτήρας είναι ένα είδος επιταχυντή της ιστορίας της αφήγησης και την οδηγεί σε μια κατεύθυνση.

■ Πιστεύετε ότι αυτοί οι ανθρωπότυποι έχουν εκλείψει στη σύγχρονη Ελλάδα;
Υπήρξε μια συγκεκριμένη Δεξιά κι Αριστερά ενδεχομένως οι οποίες είχαν κάποια φορτία του εικοστού αιώνα, ίσως και του δέκατου ένατου. Χαρακτηριστικές φυσιολογικές που ενσάρκωσαν φωτεινές ή σκοτεινές πλευρές της παραδοσιακής πολιτικής μας ιστορίας. Κάποιος από αυτούς τους τύπους είναι τελείως πασέ στην εποχή όπου η πολιτική επίδραση και η ιδεολογική καθοδήγηση περνά και από βιντεάκια του TikTok.

■ Ζούμε στην εποχή του influencer και ίσως πιο ο καθοδηγητής να ήταν ένας προπάππος του.

ΕΠΙΣΗ

«Νομίζω πως το '90 μοιάζει να γνέφει προς το μέλλον, προς το σήμερα. Έχει φυσικά ένα κομμάτι που έχει απαξωθεί και κατακριθεί δικαίως, μερικές φορές όμως με πολύ αφοριστικό τρόπο»

Και ο μέντορας, που είναι χειριστικός, μετατοπίζεται σήμερα σε ορισμένες ισχυρές και τοξικές πολλές φορές περσόνες των σόσιαλ μίντια. Ή σχετίζεται και με την έννοια του γκουρού που εμφανίζεται στις μικρές γκρουπες, είτε είναι θρησκευτικές είτε πολιτικές. Θα ήθελα ως πούμπε να γράψω ένα μυθιστόρημα για τα εξουσιαστικά σχήματα επιβολής και γοντείας σε κάποιου είδους σέχτα. Σε κάποιο κύκλο, είτε παραλογοτεχνίας, είτε θρησκευτικό, είτε πολιτικό. Οι παραλογοτέχνες είναι ένα άλλο μυστήριο περιβάλλον, με τις δικές του βραβεύσεις, με τα δικά του τελετουργικά, με δεκάδες βιβλία που μπορεί να εκδίδει ο καθένας τους και να αυτο-επαινούνται και να εγκωμιάζονται μεταξύ τους. Τέτοιοι χώροι έχουν ενδιαφέρον γιατί γεννούν τρομερά πάθη. Ανταγωνιστικά πάθη για το τίποτα. Αν και στην Ελλάδα αυτό συμβαίνει σε πολλούς χώρους ή για το τίποτα ή για το πολύ λίγο μόνο που αναπτύσσονται τεράστιες στρατηγικές follow και σύνδρομα καταδίωξης.

■ Ποια κοινωνικά φαινόμενα από αυτά που παρατηρείτε πρόκειται να εμφανιστούν σε κάποιο λογοτεχνικό σας;
Μπορεί να κάνω ένα βιβλίο για μια άλλη μεγάλη αγάπη, που είναι ο κόσμος των νησιών του '70-'80 με τις μνήμες μου από τη Σάμο. Ιδίως για κάποιους ντόπιους που επηρεάστηκαν από την επαφή τους με τους ξένους και εκεί υπήρξαν διάφορες ιστορίες εκεί, και ερωτικές και άλλες που έχουν ενδιαφέρον για το βλέμμα του συγγραφέα. Τα έζησα στα δεκαπέντε μου όταν κάναμε παρέα με εικοσιπεντάχρονους που κινούνταν σε αυτές τις μεικτές, ελληνογερμανικές ή ελληνοολλανδικές παρέες. Φυσικά, ένα τέτοιο μυθιστόρημα θα ήταν «εποχής» γιατί

οι σύγχρονες λογοτεχνικές αγωνίες αφορούν άλλα θέματα, τα ζητήματα της ορατότητας, της συμπερίληψης και της ταυτότητας, σε πολύ διαφορετική βάση.

■ Είναι λογοτεχνία που τρέφει τα σύγχρονα βραβεία κύρους, όπως το Booker Prize
Μπορεί. Ενδεχομένως είναι πεδίο για νεότερους. Υπάρχουν τα ενδιαφέροντα της Generation Z που τα παρακολουθώ και από την κόρη μου που είναι 17 και από τους φοιτητές μου.

■ Τι βλέπετε σε αυτή τη γενιά;
Είναι μάλλον ήσυχα παιδιά. Έχουν λιγότερη βία παρά αυτό που εμφανίζεται στη σφαίρα της επικοινωνίας. Υπάρχουν φυσικά σε κάποια σχολεία μορφές συμφορισμού, ακρότητας, βίας, αλλά σε αυτά τα παιδιά συνολικά όπως τα βλέπω τους λείπουν οι ισχυρές δεσμεύσεις. Δεν έχουν δηλαδή κάτι να πεις ότι θα το ψάξω αυτό κατ' αποκλειστικότητα, όπως ψάχναμε κάποτε με πάθος τη μουσική. Δεν εμβαθύνουν κάπου γιατί φοβούνται μην τους πουν και κολλημένους. Έχουν και τον φόβο να μη φανούν περιέργοι στους ομηλίκους και στις παρέες τους. Θέλουν κυρίως να ενσωματωθούν σε έναν κύκλο και ανησυχούν μίπως αποκλίνουν, αλλά ταυτόχρονα τρέφονται από την ιδέα της διαφορετικότητας. Κολακεύονται

να νιώθουν διαφορετικοί, πανικοβάλλοντα να θεωρηθούν «κριντζ», όπως λένε. Κάποτε όμως βλέπεις σε αυτά τα παιδιά μια νοσταλγία για κάτι πιο κοινωνικό, επειδή ακριβώς έχουν ένα εύθραυστο ατομικό κέλυφος. Τότε αναζητούν μια συμπαγή ταυτότητα και μόλις τη βρουν γίνονται αφορήτα δογματικοί, όχι όμως με τη βία που είχαν οι δογματισμοί των boomers. Αυτό όμως αφορά ένα μικρό μέρος των παιδιών της μεσαίας τάξης.

■ Υπάρχει μεσαία τάξη;
Υπάρχει πολιτισμικά και νοοτροπιακά. Μπορεί κάποιος να εμφανίζεται με σοβαρό πολιτισμικό κεφάλαιο (γνώσεων και ευαισθησιών) και να έχει όλα κι όλα εκατό ευρώ στον λογαριασμό του. Ταξικά δεν τον λες μεσαία τάξη, πολιτισμικά όμως και ως αντήληψη του κόμμου αποτελεί μέρος της. Ακόμα και ως αυταπάτη, είναι εξαιρετικά ανθεκτική!

■ Μπορεί όμως να υπάρξει χωρίς οικονομικό αποτύπωμα;

Ενδεχομένως μιζεριάζει και γίνεται μνηστικο ιδεολογικά ένα κομμάτι της. Ένα μέρος των μεσοαστικών στρωμάτων εκλείπει από σκληρές ιδέες όταν χάσει ευκαιρίες ή όταν δεν βλέπει θετικές προοπτικές. Για αυτό κι εγώ ποτέ δεν χάνω από το μυαλό μου το κοινωνικό ζήτημα, δηλαδή το θέμα των υλικών δυνατοτήτων, της αγοραστικής δύναμης. Όσο και αν μας ενδιαφέρει – ειδικά από τα 90ς και μετά – πάρα πολύ το πολιτισμικό, η ταυτότητα, οι αξίες του εαυτού, δεν πρέπει να ξεχνάμε τα κοινωνικά προβλήματα και την «υλική ζωή». Γιατί ασχματίζει πολλές φορές κάποιος ανθρώπους. Τους κάνει μην μπορούν να αισθανθούν κοινωνικά αξιοπρεπείς.